

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 173/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti M. D., bytom Č., zastúpenej advokátom Mgr. L. Š., Č., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 885/88, za účasti Okresného súdu Čadca, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 885/88 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 885/88 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk (slovom stopäťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť M. D. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet advokáta Mgr. L. Š., Č., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 173/05 zo 14. júna 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 885/88.

Predmetom konania, ktorého sa sťažnosť týka, je rozhodovanie o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, pričom sťažovateľka má v konaní procesné postavenie odporkyne.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v predmetnej právnej veci právoplatne skončené.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil porušenie jej označených práv, a súčasne žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 803/05 doručeným ústavnému súdu 26. júla 2005, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Vec je skutkovo a právne zložitá z dôvodu, že ide o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva v tzv. širšom zmysle slova, t. j. vrátane investícií, ktoré navrhovatelia do nehnuteľnosti vložili (...) Okresný súd viackrát nariadil znalecké dokazovanie z odboru geodézie, ako aj stavebníctva, vykonal ohliadky – tieto úkony svedčia o náročnosti vedeného konania.“

Podľa názoru okresného súdu *„Prieťahy boli spôsobené aj zo strany sťažovateľky, ktorá sa dvakrát nedostavila na pojednávanie, voči znaleckým posudkom podávala námietky, voči každému rozhodnutiu vo veci odvolanie“.*

Napokon okresný súd uviedol *„ako je aj z prehľadu procesných úkonov zrejmé, postupom Okresného súdu v Čadci k prieťahom nedochádzalo. Súd konal procesne priebežne, každé podanie účastníkov riešil neodkladne, všetky procesné úkony súdu boli vykonané v smere rozhodnúť vo veci samej“.*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 885/88 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- návrh „*na zrušenie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam*“ bol okresnému súdu doručený 21. októbra 1987,

- 6. novembra 1987 okresný súd vyžiadal od bývalého Štátneho notárstva Č. (ďalej len „štátne notárstvo“) všetky súvisiace dedičské spisy; 29. decembra 1987 okresný súd urgoval, aby bývalé štátne notárstvo zaslalo jeden z vyžiadaných dedičských spisov; 1. marca 1988 a 5. júla 1988 okresný súd vyzval bývalé štátne notárstvo, aby oznámilo predpokladaných dedičov zo súvisiacich dedičských konaní,

- uznesením z 26. augusta 1988 okresný súd vyzval navrhovateľov, aby „*rozšírili žalobu proti skutočnej dedičke (...), ktorou podľa D 488/97...*“ je sťažovateľka,

- 1. septembra 1988 právny zástupca navrhovateľa zobral späť návrh voči odporcovi v 1. rade a požiadal, „*aby na jeho miesto vstúpila M. D. ...*“ - sťažovateľka,

- 4. novembra 1988 okresný súd nariadil pojednávanie na 21. november 1988,

- pojednávanie uskutočnené 21. novembra 1988 bolo odročené na 29. november 1988 s tým, že sťažovateľka bude predvolaná „*pod zákonnými následkami*“,

- pojednávanie uskutočnené 29. novembra 1988 okresný súd odročil na 7. december 1988 s tým, že sťažovateľka bude predvolaná pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia,

- pojednávanie uskutočnené 7. decembra 1988 okresný súd odročil na neurčito s tým, že uložil právnenému zástupcovi žalobcov oznámiť spisovnú značku súvisiaceho občianskoprávneho konania a špecifikovať prípadné ďalšie investície žalobcov do dotknutých nehnuteľností,

- 16. januára 1989 okresný súd nariadil ohliadku v mieste, kde sa nachádzajú vyporiadavané nehnuteľnosti, na 26. január 1989;

- okresný súd uznesením z 23. marca 1989 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctvo a uznesením z tohto istého dňa nariadil znalecké dokazovanie ďalším znalcom, ktorého úlohou bolo „*určiť, či cesta na dohode o del'be*“ je súčasťou parcely,

ku ktorej sa žiada zrušiť spoluvlastníctvo; znalecký posudok vo veci zrušenia spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam a ďalší vyžiadany znalecký posudok boli predložené 29. mája 1989 a 26. júla 1989,

- pojednávanie uskutočnené na okresnom súde 21. augusta 1989 bolo odročené za účelom vyhlásenia rozsudku na 23. august 1989,

- 27. septembra 1989 sa sťažovateľka proti rozsudku odvolala,

- uznesením z 28. septembra 1989 okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie,

- 19. októbra 1989 okresný súd vydal vo veci opravné uznesenie,

- 17. novembra 1989 bol Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) predložený spis na rozhodnutie o odvolaní,

- krajský súd uznesením zo 6. decembra 1989 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,

- 21. decembra 1989 okresný súd nariadil termín pojednávania na 3. január 1990,

- okresný súd uznesením z 12. januára 1990 vyzval „žalobcov 1-3, aby v lehote 3 dní oznámili mená a adresy svedkov, ktorí potvrdia, že v dome vykonali uvádzané práce, že dom bol stavany v roku 1923 prípadne 1935“,

- 7. marca 1990 okresný súd nariadil termín pojednávania na 2. apríl 1990; pojednávanie uskutočnené na okresnom súde 2. apríla 1990 bolo odročené na neurčito s tým, že „žalobcovia v lehote troch dní nahlásia adresy svedkov a bude vykonaná ohliadka miesta samého“,

- 18. mája 1990 sa uskutočnila ohliadka dotknutých nehnuteľností na mieste samom za účasti konajúcej sudkyne, zapisovateľky, navrhovateľov v 1. a 2. rade, odporcov v 2. a 3. rade a právneho zástupcu navrhovateľov,

- uznesením z 29. mája 1990 nariadil okresný súd ďalšie znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctvo za účelom vyčíslenia hodnoty realizovaných prác na nehnuteľnosti a posúdenia nutnosti ich vykonania; znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 9. júla 1990,

- 12. júla 1990 okresný súd nariadil pojednávanie na 13. august 1990; pojednávanie uskutočnené 13. augusta 1990 bolo odročené za účelom doplnenia znaleckého dokazovania,

- uznesením z 20. augusta 1990 okresný súd nariadil doplnenie znaleckého dokazovania; znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 15. októbra 1990,

- 23. októbra 1990 okresný súd nariadil pojednávanie na 31. október 1990; pojednávanie uskutočnené 31. októbra 1990 okresný súd odročil na neurčito s tým, že *„znalcovi bude uložené písomne doplniť znalecký posudok podľa námietok účastníkov pojednávania“*,

- uznesením z 23. novembra 1990 okresný súd nariadil doplnenie znaleckého dokazovania; doplnenie znaleckého posudku bolo okresnému súdu doručené 13. decembra 1990,

- 2. januára 1991 boli okresnému súdu doručené námietky sťažovateľky k doplnku pôvodného znaleckého posudku,

- pojednávanie uskutočnené 7. januára 1991 okresný súd odročil na 8. január 1991 za účelom vyhlásenia rozsudku,

- 18. februára 1991 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti rozsudku,

- 19. februára 1991 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcov v 2. a 3. rade proti rozsudku,

- 29. marca 1991 bol krajskému súdu predložený spis spolu s odvolaním,

- na pojednávaní uskutočnenom 16. apríla 1991 krajský súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie,

- pojednávanie uskutočnené 26. augusta 1991 bolo okresným súdom odročené na neurčito s tým, že *„právnym zástupcom žalobcov i žalovanej I sa ukladá, aby písomne v lehote 7 dní návrhom uplatnili nahradiť od žalobcov adekvátne časť nájomného a žalobca návrhom investície vnesené do nehnuteľnosti“*,

- uznesením z 3. októbra 1991 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézie za účelom zistenia, či je možné reálne rozdelenie spornej parcely; znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 10. decembra 1991,

- uznesením z 18. decembra 1991 okresný súd nariadil kontrolné znalecké dokazovanie s tým, že úlohou znalca bolo preskúmať posudok predložený predchádzajúcim znalcom; znalecký posudok predložil znalec okresnému súdu 15. apríla 1992,

- pojednávanie uskutočnené 27. mája 1992 bolo okresným súdom odročené na 28. máj 1992 za účelom vyhlásenia rozsudku,
- na pojednávani uskutočnenom 28. mája 1992 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým „zrušil spoluvlastníctvo k spornej nehnuteľnosti“,
- 3. júla 1992 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky, ktoré bolo doplnené 24. júla 1992 o uvedenie dôvodov odvolania,
- 7. júla 1992 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcov v 2. a 3. rade,
- 3. augusta 1992 bolo okresnému súdu doručené odvolanie navrhovateľov v 1. až 3. rade; okresný súd uznesením z 12. augusta 1992 vyzval navrhovateľov v 1. až 3. rade, aby v stanovenej lehote písomne zdôvodnili svoje odvolanie pod hrozbou zastavenia odvolacieho konania,
- 15. septembra 1992 bol spis spolu s odvolaniami účastníkov predložený na rozhodnutie krajskému súdu,
- na pojednávani uskutočnenom 17. novembra 1992 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 19. mája 1993 sa uskutočnila ohliadka nehnuteľností na mieste samom,
- uznesením zo 17. júna 1993 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie a uložil znalcovi vyhotoviť geometrický plán,
- 30. augusta 1993 požiadal okresný súd Správu katastra v Č. o predloženie zmluvy, ktorou došlo k prevodu nehnuteľností, ktoré sú predmetom vypořádania,
- 11. októbra 1993 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok,
- 22. decembra 1993 boli okresnému súdu doručené námietky odporcu v 2. rade voči znaleckému posudku,
- uznesením z 20. januára 1994 okresný súd prerušil konanie do právoplatného skončenia dedičského konania po zomrelej odporkyňi v 3. rade,
- 7. februára 1994 sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania a okresný súd predložil spis spolu s odvolaním krajskému súdu 18. februára 1994,
- uznesením z 31. marca 1994 krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu o prerušení konania,

- 21. septembra 1994 poverená notárka oznámila okresnému súdu, že dedičské konanie nie je právoplatne skončené, pretože jej neboli doručené podklady z katastrálneho úradu,

- pojednávanie uskutočnené 9. augusta 1995 bolo odročené na neurčito s tým, že navrhovatelia v 1. a 2. rade majú súdu predložiť v lehote 10 dní darovaciu zmluvu vzťahujúcu sa na vyporiadované nehnuteľnosti,

- pojednávanie uskutočnené 18. októbra 1995 bolo odročené na 30. október 1995, keď okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým bolo podielové spoluvlastníctvo účastníkov konania zrušené,

- 5. decembra 1995 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti prvostupňovému rozsudku,

- 27. decembra 1995 aj navrhovatelia v 1. a 2. rade podali odvolanie proti uvedenému rozsudku okresného súdu, ktoré 9. januára 1996 doplnili o dôvody odvolania,

- 25. januára 1996 bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaniach účastníkov krajskému súdu,

- uznesením z 28. marca 1997 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie,

- v období od apríla 1998 do februára 1999 okresný súd realizoval jednoduché úkony voči účastníkom konania, ako aj úkony smerujúce k zisteniu ceny nehnuteľností, ktoré sú predmetom vyporiadania,

- pojednávanie uskutočnené 16. februára 1998 okresný súd odročil na neurčito za účelom nariadenia ďalšieho znaleckého dokazovania, ktoré bolo nariadené uznesením z 24. februára 1998,

- 5. marca 1998 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky, ktorým uplatnila voči navrhovateľom v 1. a 2. rade finančnú čiastku z titulu náhrady za užívanie nehnuteľnosti,

- ustanovený znalec zvolal miestne šetrenie ohľadom dotknutých nehnuteľností na 28. máj 1998,

- 13. marca 1999 znalec požiadal okresný súd o zaslanie ďalších podkladov potrebných na vypracovanie znaleckého posudku,

- 12. apríla 1999 bol zapožičaný spis vrátený okresnému súdu a súčasne súdny znalec požiadal o znovu zaslanie ďalších podkladov potrebných na ukončenie vypracovania znaleckého posudku,

- 21. apríla 1999 okresný súd opäť zaslal súdnemu znalcovi spis na jeho požiadanie,

- 30. augusta 1999 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok,

- 28. septembra 1999 boli okresnému súdu doručené námietky sťažovateľky k znaleckému posudku,

- 5. novembra 1999 okresný súd vyžiadal od notárskeho úradu okruh dedičov po medzičasom zomrelej navrhovateľke,

- 10. februára 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 13. marec 2000; toto bolo okresným súdom odročené na neurčito s tým, aby právny zástupca odporkyne predložil doklad o tom, aký návrh po právnej predchodkyni sťažovateľky „*na dodatočné prejednanie dedičstva bol podaný*“, resp. rozhodnutie o dedičstve,

- 23. marca 2000 okresný súd vyzval odporcov na vyjadrenie k čiastočnému späťvzatiu návrhu a súčasne na predloženie dokladu o prejednaní dedičstva po právnej predchodkyni sťažovateľky,

- 25. mája 2000 okresný súd nariadil termín pojednávania na 21. jún 2000,

- na pojednávaní uskutočnenom 21. júna 2000 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zrušil podielové spoluvlastníctvo k vyporiadaným nehnuteľnostiam (rodinný dom, maštal a stodola),

- odvolanie sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu z 21. júna 2000 bolo okresnému súdu doručené 7. augusta 2000,

- 25. októbra 2000 okresný súd predložil vec Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o odvolaní,

- na pojednávaní uskutočnenom 24. mája 2001 Krajský súd v Žiline v celom rozsahu potvrdil prvostupňový rozsudok okresného súdu z 21. júna 2000,

- rozsudok Krajského súdu v Žiline bol okresnému súdu doručený 4. septembra 2001,

- 22. októbra 2001 navrhovatelia v 1. a 2. rade doručili okresnému súdu dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. mája 2001,

- 25. októbra 2001 okresný súd vyzval navrhovateľov v 1. a 2. rade na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie v sume 1 000 Sk,

- 5. novembra 2001 bol okresnému súdu predložený doklad osvedčujúci zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie,
- 15. marca 2002 bol spis spolu s dovolaním predložený na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“),
- 28. marca 2002 bol spis okresnému súdu vrátený ako predčasne predložený z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku v plnom rozsahu,
- 24. mája 2002 okresný súd vyzval navrhovateľov v 1. a 2. rade, aby „... v lehote 10 dní oznámili, pre akú sumu dovolanie bolo podané...“,
- urgenciami z 20. júna 2003 a 11. augusta 2003 požadoval okresný súd od navrhovateľov v 1. a 2. rade oznámenie výšky sumy, ktorej sa domáhajú v dovolaní pre účely dorubenia súdneho poplatku,
- 13. augusta 2003 navrhovatelia v 1. a 2. rade doručili okresnému súdu „*vyčíslenie istiny pre výpočet súdneho poplatku*“,
- 20. augusta 2003 okresný súd požiadal navrhovateľov v 1. a 2. rade o upresnenie „*vyčíslenia istiny pre výpočet súdneho poplatku*“,
- na základe uznesenia okresného súdu z 2. októbra 2003 navrhovatelia v 1. a 2. rade doplatili súdny poplatok za dovolanie,
- 5. novembra 2003 bol spis opätovne predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní,
- 4. decembra 2003 najvyšší súd spis znovu vrátil okresnému súdu z dôvodu nesprávneho vyrubenia súdneho poplatku za dovolanie,
- na základe výzvy okresného súdu z 19. januára 2004 navrhovatelia v 1. a 2. rade 2. apríla 2004 zaplatili sumu 23 510 Sk ako ďalší doplatok súdneho poplatku za dovolanie,
- 12. mája 2004 bol opätovne predložený spis okresného súdu na rozhodnutie o dovolaní najvyššiemu súdu,
- rozsudkom z 23. novembra 2004 najvyšší súd zrušil meritórne rozsudky okresného súdu a Krajského súdu v Žiline a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 17. januára 2005 konajúca zákonná sudkyňa požiadala predsedníčku okresného súdu o pridelenie veci inému sudcovi z dôvodu, že sa vo veci cíti byť zaujatá,

- 6. apríla 2005 sťažovateľka doručila okresnému súdu „*žiadost' o vytýčenie pojednávania*“, v ktorej poukázala na prieťahy v konaní a na skutočnosť, že vo veci sa rozhoduje od roku 1988,

- opatrením predsedníčky okresného súdu z 8. apríla 2005 bola vec konajúcej sudkyni odňatá a následne 12. apríla 2005 pridelená inému zákonnému sudcovi.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, pričom sťažovateľka je v tomto konaní v procesnom postavení odporkyne. Ide o sporové konanie, ktoré nie je právne zložité, pretože v ňom možno využiť stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov. Zároveň ústavný súd uznáva skutkovú zložitosť predmetného sporu, a to najmä vzhľadom na nutnosť opakovaného znaleckého dokazovania a v danom prípade aj vzhľadom na nutnosť preukazovania nevyhnutných investícií do vyporiadavaných nehnuteľností zo strany navrhovateľov, ktoré súd musel brať do úvahy pri konečnom ustálení výšky

jednotlivých podielov pri vyporiadaní spoluvlastníctva. Priebeh konania bol čiastočne objektívne spomalený aj prechodom nárokov v súvislosti s dedičským konaním.

Na právnu, ale aj skutkovú zložitosť veci poukázal okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti pod sp. zn. Spr 803/05 doručenom ústavnému súdu 26. júla 2005, čo ale ústavný súd, pokiaľ ide o tvrdenú právnu zložitosť, z už uvedených dôvodov neakceptoval.

Ústavný súd je napriek uvedenému toho názoru, že v danom prípade neexistujú také skutkové okolnosti, ktoré by odôvodňovali doterajšie takmer 18-ročné trvanie konania jeho skutkovou zložitosťou.

2. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka tiež malou mierou prispela k vzniku zbytočných prietahov v napadnutom konaní, pretože v dvoch prípadoch sa bez ospravedlnenia nedostavila na nariadené pojednávanie, v dôsledku čoho bolo pojednávanie odročené a okresný súd sťažovateľku opätovne predvolával pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia. V súvislosti s uvedeným však ústavný súd poukazuje vzhľadom na celkovú dĺžku doterajšieho priebehu konania na podstatný nepomer, ktorý predstavujú tieto prietahy vo vzťahu k prietahom spôsobeným nesústređeným a neefektívnym postupom okresného súdu. Ústavný súd nemôže súhlasiť s argumentáciou okresného súdu uvedenou v jeho vyjadrení, že prietahy spôsobila sťažovateľka okrem iného preto, že „... voči znaleckým posudkom podávala námietky, voči každému rozhodnutiu vo veci odvolanie“. Ústavný súd vo svojej judikatúre už vyslovil, že „využitie možností daných sťažovateľom procesnými predpismi (napr. Občianskym súdnym poriadkom), ale aj hmotnoprávnymi predpismi (napr. Občianskym zákonníkom) na uplatňovanie a presadzovanie ich práva v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy“ (napr. I. ÚS 212/03).

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných prietahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že predmetom posúdenia je spor, ktorý začal 21. októbra 1987, avšak vzhľadom

na skutočnosť, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k zbytočným priet'ahom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začalo len 15. februára 1993. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že ak aj nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základných práv pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (napr. IV. ÚS 277/04).

Aj keď v priebehu takmer 18 rokov trvajúceho konania nemožno okresnému súdu vytknúť dlhodobejšiu nečinnosť, je takmer celý jeho priebeh poznačený nesústredenosťou a neefektívnosťou jeho postupu, čo malo podstatný vplyv na predĺženie predmetného konania.

Je pravdou, že okresný súd v merite veci rozhodol až päťkrát, no v štyroch prípadoch boli jeho rozsudky zrušené v rámci odvolacieho konania odvolacím súdom a v piatom prípade po podaní mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) navrhovateľmi rozsudkom najvyššieho súdu z 23. novembra 2004 boli rozsudky okresného súdu a Krajského súdu v Žiline znovu zrušené a najvyšší súd vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V tejto súvislosti ústavný súd už v predchádzajúcej judikatúre uviedol, že „samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04). Nesústredenosť postupu okresného súdu je konkrétne opísaná v odôvodneniach zrušujúcich rozsudkov krajského súdu, podľa ktorých rozhodujúcimi výhradami zdôvodňujúcimi zrušovanie prvostupňových rozsudkov boli najmä:

- nevykonanie dokazovania v rozsahu potrebnom na zistenie objektívnej pravdy,
- nesprávny postup pri vyčíslení hodnoty nehnuteľností,

- nedostatočné preskúmanie otázky nákladov na údržbu nehnuteľností z hľadiska ich nevyhnutnosti,
- nepreskúmanie okolností, či ostatní spoluvlastníci dali súhlas na vykonanie prác spojených s údržbou nehnuteľností.

Rozsudok najvyššieho súdu z 23. novembra 2004, ktorým bolo zrušené rozhodnutie odvolacieho Krajského súdu v Žiline z 24. mája 2001 spolu s rozsudkom okresného súdu z 21. júna 2000, hodnotil tieto rozhodnutia ako „*vecne nesprávne*“.

Ako nesústredený a neefektívny postup, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania, ústavný súd kvalifikoval najmä to, že v priebehu konania bola opakovane nariaďovaná ohliadka dotknutých nehnuteľností, šesťkrát nariaďované znalecké dokazovanie a dvakrát doplnenie znaleckých posudkov, pričom posudky a ich doplnenia neboli zo strany znalcov predkladané v stanovených lehotách, na čo však okresný súd nereagoval, resp. nevyužil poriadkové opatrenia dané príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku (napr. obdobie od 21. mája 1998, keď ustanovený znalec požiadal o súhlas s pribratím „*rozpočtára*“, do 30. augusta 1999, keď bol znalecký posudok doručený okresnému súdu).

Dňa 22. októbra 2001 bolo okresnému súdu doručené dovolanie navrhovateľov v 1. a 2. rade proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. mája 2001, ktorým bol prvostupňový rozsudok potvrdený.

Od tohto momentu okresný súd relevantne predložil spis s dovolaním najvyššiemu súdu až po vyše 2,5 roku z dôvodu, že napriek poučeniu najvyšším súdom opakovane nesprávne vypočítal súdny poplatok za dovolanie. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd dvakrát vrátil okresnému súdu spis ako predčasne predložený a vo veci mohol rozhodnúť až rozsudkom z 23. novembra 2004, ktorým meritórne rozsudky okresného súdu a Krajského súdu v Žiline zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Napokon ústavný súd hodnotiac postup okresného súdu konštatuje, ako to už vyslovil vo svojej predchádzajúcej judikatúre (napr. IV. ÚS 260/04), že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby konanie vo veci nebolo právoplatne skončené ani po takmer 18 rokoch jeho trvania.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 7 C 885/88, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48. ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo

slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 885/88, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä doterajšiu dĺžku konania, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 150 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. L. Š. Ústavný súd pri rozhodovaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) vo výške 2 501 Sk za jeden úkon právnej služby a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Ústavný súd vo zvyšnej časti návrhu týkajúcej sa trov konania nevyhovel.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2005